

NYHETSBREV 1/23

Dette er det første av to nyhetsbrev Torborg Nedreaas-selskapet kommer til å sende ut i 2023. Som vanlig bruker vi anledningen til å fortelle litt om hva som har skjedd siden sist, og om planer vi har fremover.

Hovedgrunnen til at vi sender ut brevet akkurat nå, er at det snart skal være årsmøte i selskapet. Det finner sted på Litteraturhuset i Bergen fredag 10. mars kl. 19.00. Vi håper at mange vil komme til arrangementet, som vil bestå blant annet av en gjennomgang av selskapets virksomhet siden sist, en Torborg Nedreaas-kviss og utdeling av Nedreaas-stipendet for 2023. Det vil bli enkel servering, et spennende kulturelt innslag og ikke minst god mulighet til å mingle med andre Nedreaas-tilhengere.

Som i de foregående årene har vi også i år lyst ut et Nedreaas-stipend. Det er på 30 000,-. Kriteriene er ganske vide, og stipendet kan søkes av alle som har et relevant Nedreaas-prosjekt, eller som trenger midler til å gjennomføre noe som er i Nedreaas' ånd. Fristen for å søke var 1. februar, og vi mottok et tosifret antall søknader, hvorav flere var svært gode. Vinneren vil ved siden av pengene få et diplom. Tidligere har stipendiatene også dokumentert hva som har kommet ut av prosjektet, på Nedreaas-dagen i november.

I tidligere nyhetsbrev har vi med jevne mellomrom nevnt at det skrives en vitenskapelig antologi om Nedreaas' forfatterskap. Det har vært et langt lerret å bleke, men nå er manuset i trykken, og vi kan vente en snarlig utgivelse. Redaktører for boken er Kari Jegerstedt fra Universitetet i Bergen, Per Arne Michelsen fra Høgskulen på Vestlandet og Anemari Neple fra Høgskulen i Volda. Bidragene springer ut av to seminarer som Torborg Nedreaas-selskapet en gang i tiden tok initiativet til. Boken kommer ut på Spartacus forlag AS/Scandinavian Academic Press og heter *Politikk, kunst og kjærlighet. Nye perspektiver på Torborg Nedreaas' forfatterskap*. Boken rammes inn av to kapitler om Nedreaas' dramatikk. Mellom rammene er det to hoveddeler: en om den politiske og sjangerbevisste Nedreaas og en om Nedreaas' litterære og politiske forbindelser.

Det skulle ikke være nødvendig å si at dette er en stor hendelse for alle som er interessert i Nedreaas. Vi gratulerer alt nå alle som har vært involvert i boken!

Nedreaas-dagen 13. november ble en stor suksess. Siden vi ønsker å arrangere denne dagen på Nedreaas' fødselsdag, ble den i fjor avholdt på en søndag. Vi var usikre på om vi ville greie å trekke folk en søndag kveld, men det var en ubegrunnet bekymring. Det kom rundt åtti deltakere, som blant annet fikk høre en opplesning av novellen «Ellen» og de fikk høre musikk inspirert av Nedreaas' *Musikk fra en blå brønn*, komponert av fjorårets Nedreaas-stipendiat Kari Sundet og fremført av Unionen gitartrio.

Hovedposten på programmet var en litterær samtale om Nedreaas' krigsnoveller. Den ble ledet av lektor Benedicte Araldsen, og i panelet satt stortingsrepresentant og forfatter Mímir Kristjánsson, stipendiat og Nedreaas-kjenner Oda Slotnes og journalist, forfatter og professor emerita ved OsloMet, Elisabeth Eide. Det var fin og tankefull stemning i lokalet, og tilbakemeldingene var gode. Det åpne og upatriotiske ved Nedreaas' krigslitteratur ble fremhevet og satt i relieff både til dagens krig i Europa og til ettertidens mer eller mindre heroiske fremstillinger av krigen i Norge. Konklusjonen var at krigsnovellene hører til Nedreaas' beste, og at hun var en modig for-

fatter langt forut for sin tid. Bildene som pryder dette nyhetsbrevet, er fra den minneverdige kvelden, tatt av den dyktige fotografen Hans Christian Haakonsen.

Grethe Fatima Syéd har igjen hatt Nedreaas-byvandring på Nygårdshøyden og Møhlenpris. Denne gangen med historikeren Per Kristian Sebak som følgesvenn, der Syéd tok seg av det litterære og Sebak det lokalhistoriske, med vekt på det jødiske, som er blant hans spesialfelt. Også denne byvandringen ble en suksess med godt oppmøte. Seansen endte på Cornerteateret der deltakerne ble traktert, og vi fikk høre en novelle opplest ved Kjersti Elvik. Vi har ikke planer om å gjenta en slik byvandring med det aller første, men helt sikkert seinere.

Dessuten har vi søkt Den kulturelle skolesekken om midler, fordi vi ønsker å gjøre noe lignende med skoleelever. I disse dager foregår et pilot-prosjekt på Møhlenpris oppveksttun i samarbeid med Sydneshalvøyen kulturhistoriske lag og teatergruppen Eventyr i Parken. Målet på sikt er at flere skoleklasser skal få tilgang til en opplevelse med lesing og vandring i Nygårdsparken med innslag av og interaktivitet med skuespillere. Vi er ventet i spenning mens DKS behandler søknaden vår.

Vi har holdt på i noen år nå, og aktiviteten i selskapet er stor. Mye dreier seg om de to arrangementene, Nedreaas-dagen og årsmøtet, men vi har også flere jern i ilden: Vi har en representant i utvalget som skal utarbeide minnesmerket over Torborg Nedreaas som skal reises et eller annet sted i Bergen by. De av dere

som husker langt bak i tid, husker at vi fra stiftelsen av jobbet hardt for å få opp en statue av Nedreaas. Arbeidet med dette ble overtatt av andre da kommunen på vårt initiativ vedtok at det skulle reises fem minnesmerker over kvinnelige pionerer de neste ti årene. Nedreaas er valgt ut som den tredje kvinnen i denne rekken. Det er et omfattende arbeid å reise et minnesmerke, og det har ikke vært så stor progresjon i arbeidet av ulike årsaker. Men minnesmerket er vedtatt og kommer.

Vi har også endelig fått litt fart på arbeid rettet mot skolen, jf. over om søknad til Den kulturelle skolesekken. Vi har arbeidet i det stille med å få Nedreaas inn på pensum i skolen og i høyere utdanning. Ett av tiltakene har vært å tilby klassesett av *Av måneskinn gror det ingenting* og Herdis-trilogien. Skolene har kuttet masse ned på bokkjøp de siste årene, men det virker som om lærere gjerne vil ha klassesett. Iallfall har salget vårt økt kraftig, noe som er veldig kjekt å se. Siden selskapet har fått overdradd royalties på Nedreaas' verker (5/8-deler), gir det oss også kjærkomne inntekter.

Vi har fått trikken tilbake til Bergen, og da tenker vi ikke på den omdiskuterte bybanen. Det er sånn at noen entusiaster i og rundt Bergen tekniske museum har satt i stand noen gamle trikker og lagt trikkeskinner mellom Møhlenpris og Engen, altså i Nedreaas-land. Vi har begynt å drømme om at vi kan ta medlemmer med på trikketur og for eksempel ha opplesning om bord. Foreløpig er dette bare på idéplanet, men hvem vet, kanskje blir det også en realitet i en ikke alt for uoverskuelig fremtid.

Vi har også vært i kontakt med Aschehoug om å gi ut en ny samling med Nedreaas-no-vel-ler. Vi har lest oss opp og diskutert hva slags profil en sånn samling skal ha. Skal den inneholde mange noveller, og skal vi ha med de mest kjente, eller skal vi finne frem noen mer ukjente? Skal den gi et representativt bilde av novelleskrivingen hennes, eller fins det noen andre kriterier vi må forholde oss til?

Det begynner å bli noen år siden siste novellesamling, og det er viktig at tekstene hennes er tilgjengelige. Derfor til sist, en nyhet

med hviskestemme: Alt tyder nå på at Aschehoug kommer til å gi ut et utvalg av Nedreaas' beste noveller, med et nyskrevet etterord av en dyktig skribent. Ingenting er spikret, men følg med!

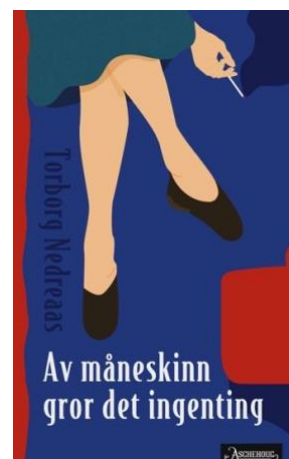
KLASSESETT

Klassesett av *Av måneskinn gror det ingenting* koster 2 000,- pluss porto for 30 eksemplarer. Hvis du og din skole er interesserte, kontakt oss på nettbutikk.torborgnedreaas@gmail.com.

I tillegg selger vi fortsatt Herdis-trilogien, som er *Trylleglasset*, *Musikk fra en blå brønn* og *Ved neste nymåne*, i en hendig paperback-utgave. Et klassesett med 30 eksemplarer av Herdis-trilogien koster kr. 6 000,-.

Prisen på klassesettene er satt. Som privatperson og ikke skole kan man fra tid til annen komme over pakkeløsninger og tilbud vi lanserer for våre medlemmer, så følg med på Facebook og på torborgnedreaas.no.

Og vi selger praktiske tøynett med Torborg Nedreaas-selskapets stilige logo for kr. 100,-.

NEDREAAS-KALENDEREN

Vår 2023/Høst 2023

10. mars: Årsmøte på Litteraturhuset i Bergen fra kl. 18.00. Alle medlemmer av selskapet er hjertelig velkomne! Programmet består av en gjennomgang av selskapets virksomhet, en Torborg Nedreaas-kviss, utdeling av Nedreaas-stipendet 2023 og et kulturelt innslag. Det vil bli en enkel servering og tid til mingling.

13. november: Som vanlig blir det en storstilt feiring av Nedreaas på fødselsdagen hennes. Detaljer kommer når de er spikret og dagen nærmer seg. Følg med nettsiden vår og facebook.

VISSTE DU AT –

det kan gå litt fort i svingene selv for anerkjente litteraturhistorikere? I *Norges litteraturhistorie 1. Etterkrigslitteraturen* (1996) beskriver Øystein Rottem Nedreaas' novelle «Barnet som elsket veier» som «prototypisk» for hvordan Nedreaas beskriver «tragiske kvinne-skjebner». Som mange litteraturinteresserte vil vite, har ikke Nedreaas skrevet noen novelle med denne tittelen. Det har derimot hennes kollega nordpå, den ikke ukjente Cora Sandel, som får sitt museum i Tromsø presentert et annet sted i dette nyhetsbrevet. Går man til tidsskriftet *Kvinnen og tiden*, som Rottem viser til, finner man ganske riktig der, i nr. 11. 1947, novellen under Sandels navn.

AVHANDLINGER

Så vidt vi vet, har det ikke blitt skrevet flere mastergradsoppgaver om Nedreaas siden sist. Men Anna Serafima S. Kvam, som tidligere har skrevet masteroppgave om Nedreaas og nå er stipendiat ved UiO, har skrevet et innlegg i tidsskriftet *Vinduet* med tittelen «Å sitte og måpe i en stol», som blant annet handler om Nedreaas. Følg [lenken her](#) og les!

KOLLEGASELSKAP

Vi følger opp med mer i den nye spalten der vi fremsnakker andre organisasjoner, foreninger og lag viet forfattere. Slik håper vi å kunne skape en aldri så liten synergieffekt og bidra til økt kunnskap om hva som skjer rundt omkring. For jo mer oppmerksomhet rundt den gode litteraturen, jo bedre! I andre runde vender vi oppmerksomheten mot Cora Sandel:

Å nærme seg et liv og et kunstnerskap gjennom en samling

Perspektivet Museum holder til i barndomshjemmet til forfatteren Cora Sandel, eller Sara Fabricius som hun egentlig het. Da sønnen hennes, Erik Jönsson, gikk bort nesten 100 år gammel i 2016, arvet vi en stor kulturhistorisk samling etter kunstneren. Samlingen består av møbler, personlige eiendeler, arkivalia og en boksamling. I tillegg arvet Tromsø kommune en samling malerier etter Sandel/Fabricius, som museet også forvalter.

Etter at samlingen kom i hus, har staben jobbet aktivt med å registrere materialet og nærmet oss Sandels/Fabricius' liv og kunstnerskap gjennom økt kunnskap etter hvert som arbeidet skred frem. I desember 2020 åpnet vi den første utstillingen basert på samlingen, *Maledrømmer*. *Maledrømmer* viste primært frem kunstnerens malerier, men formidlet også Sandels/Fabricius' opprinnelig drøm om å bli maler, en drøm hun etter hvert la på hyllen til fordel for forfatterskapet. Utstillingen ble tatt ned sist høst.

Bildet er tatt av: Mari Hildung/PEM

www.perspektivet.no

Sommeren 2021 åpnet vi utstillingen Sara og friheten i 2. etasje. Her har vi satt sammen gjenstander fra samlingen til ulike tablåer, eller «stilleben», som formidler ulike narrativ om Sandels/Fabricius' liv og kunstnerskap. I trappen som leder opp til Sara og friheten, kan man følge en veggmontert biografisk tegneserie laget av den svenske kunstneren Anneli Furmark. I Sara og friheten finnes det flere lyd-dusjer med innlesninger av private brev fra Sandel/Fabricius, noe som gjør at publikum kommer henne tett på livet. Et lytterom med lange utdrag fra romaner og en novelle gir publikum mulighet til å fordype seg også i selve forfatterskapet. I utstillingen inngår også bok-samlingen etter Sandel/Fabricius, som er en spennende kilde til å utforske hennes litterære preferanser. En kuriositet i denne sammenhengen er at hun eide Torborg Nedreaas' *Av måneskinn gror det ingenting*, men at arkene i denne ikke er skåret opp. Dette betyr selvsagt ikke nødvendigvis at hun ikke har lest Nedreaas, snarere er det en påminnelse om at en boksamling også kan være et upålitelig kilde-materiale.

I tredje etasje åpnet vi i januar 2022 utstillingen Saras spor, der vi har gjenskapet et museumsmagasin med flere av Sandels/Fabricius' gjenstander. I denne utstillingen inngår også et stort digitalt bord der publikum kan trykke på bilder fra samlingen, og finne frem til informasjon om hennes liv og kunstnerskap.

I tillegg til å formidle i utstillingen har vi laget et program under tittelen Cora Sandels hus. Vi har blant annet hatt tegneserieverksted med den før nevnte Anneli Furmark, vi har hatt samtale-arrangement med biograf Janneken

Øverland og professor i nordisk litteratur Henning Wærp og med den nyslåtte Sandel-leseren Bjarte Breiteig. Vi planlegger flere litterære arrangement i 2023.

I forbindelse med samlings- og utstillings-arbeidet har vi også jobbet med grunnforskning og flere publikasjoner. I 2021 ga vi ut Furmarks biografi som tegneseriehefte. Sommeren 2022 ga vi ut en verkskatalog for Maledrømmer, der vår kurator Marthe Tolnes Fjellestad har skrevet en artikkel som både er biografisk og tar for seg Sandels/Fabricius' billedkunst. I skrivende stund har vi også en katalog i trykken om Sara og friheten der før nevnte Janneken Øverland og Henning Wærp har nyskrevne artikler, i tillegg til at vår direktør Marianne A. Olsen har artikkelen «Et hus, en by, ei dame» og undertegnede artikkelen «Hva Fabricius leste», som omhandler boksamlingen.

Aslaug Eidsvik,
Administrativ leder Perspektivet Museum

Bildet er tatt av: Mari Hildung/PEM
www.perspektivet.no

MIN NEDREAAS

Kristian S. Hæggernes er født i 1972. Han bor i Bergen og har gitt ut i alt 12 bøker – dikt, noveller og romaner. Dette er første gang spalten Min Nedreaas består av et lyrisk bidrag. Det gleder oss!

HJERTELAGET OG TALENTET

Da vi skulle ha Torborg Nedreaas som gjestelærer på Skrivekunstakademiet visste jeg at jeg ikke kunne skulke slik jeg hadde gjort noen uker før da det var Amalie Skram som kom ut til oss på Verftet. Jeg var temmelig nervøs da jeg satt på Flaktveitbussen innover mot byen og så for meg at den overbeviste kommunisten ville se på meg med et røntgenblikk som avslørte at engasjementet mitt ikke stakk særlig dypt selv om jeg på gymnasen hadde vært blant de mest ivrige og høylytte motstanderne av NATO og EF. Jeg ville sikkert avfeies som småborgerlig samtidig som mine mer eller mindre usikre og vakkende arbeidere ville slaktes og hun ville si at ordene mine var flammende fagre fargerike flagrende kolibrier der de skulle vært gråstein i en grov og knudret slynge. Redd og blussende visste jeg ikke hva jeg skulle svare ordet som spurte *Hva vil du bruke meg til?* Det blir og må bli et spørsmål om talent og hjertelag svarte hun Hjertelaget og talentet til å smelte sammen det dikteriske ansvar og det menneskelige ansvar til ett sa hun og ga meg et mål å strekke meg etter

Kristian S. Hæggernes

FINN UT MER OM TORBORG NEDREAAS-SELSKAPET PÅ:

torborgnedreaas.no

til@torborgnedreaas.no

facebook.com/torborgnedreaas

Torborg Nedreaas-selskapets logo er laget av Katarzyna Roman, katarzynarmn@gmail.com